
Ing. Mgr. Marek Vranka

Katedra marketingové komunikace a public relations

Fakulta sociálních věd

ORCID: [0000-0003-3413-9062](https://orcid.org/0000-0003-3413-9062)

OSF profil: osf.io/mk9cg

Co vás k open science přivedlo a jak se Váš vztah k otevřené vědě vyvíjel?

V roce 2013 jsem se začal aktivněji zajímat o replikační krizi v psychologii a spolu s kolegy [Štěpánem Bahníkem](#) a [Evou Rubínovou](#) jsme se zapojili do prvních velkých mezinárodních replikačních projektů [ManyLabs](#) a [RRR: Schooler](#). V těchto projektech se zcela přirozeně používaly open science postupy jako je předregistrace studií nebo volné sdílení materiálů, dat a analytických skriptů na platformě [OSF](#). A jelikož právě uzavřenost a nízká transparentnost vědy vytvořily prostředí vedoucí k replikační krizi, vnímal jsem open science praktiky primárně jako cestu k obnově důvěryhodnosti vědeckých výstupů. Teprve později jsem se blíže seznámil s historií a dalšími aspekty open science hnutí, jako je volný přístup k publikacím, transparentní evaluace vědy nebo v dnešní době často diskutovaná otevřenost ve smyslu dostatečného zastoupení výzkumníků a výzkumnic z různých skupin ve vědě. Pro mě je ale open science pořád zejména o transparentním provádění samotného výzkumu.

Co z open science praxe je Vaším denním chlebem?

Ve svých výzkumech se snažím používat zejména předregistrace a sdílení materiálů, dat a skriptů z realizovaných studií. Zejména zpřístupňování dat je dnes už spíše normou a nutností, alespoň v oborech psychologie, ekonomie a politických věd, v nichž se pohybuji.

Proč je podle Vás otevřenost ve vědě důležitá (jaké jsou její přínosy)?

Otevřená věda je jednoduše kvalitnější – pouhá možnost, že vaše materiály, data nebo analýzu někdo zkontroluje, zaručí, že si na jejich přípravě a dokumentaci dáte více záležet. Další výhodou je, že ostatní výzkumníci mohou snadněji zkoušet replikovat existující studie nebo na ně ve své práci navazovat. V neposlední řadě vyšší otevřenost zvyšuje riziko odhalení podvodu a tím odradí aspoň část potenciálních podvodníků.

Co byste kolegům poradili, pokud by chtěli ve své praxi využívat open science principy?

Dobrým úvodem a zdrojem inspirace může být například text [„7 Easy Steps to Open Science“](#). Za sebe určitě doporučuji vytvořit si účet na [OSF](#) a začít tuto platformu využívat ke kolaboraci, uchování materiálů a dat a k předregistraci studií. Předregistrace nutí výzkumníky detailně promyslet, proč, co a jak se bude měřit a zejména analyzovat. Díky tomu se nestane, že se problémy ukážou až když jsou už data nasbírána a je příliš pozdě cokoliv opravit.

Které překážky je podle vás nutné překonat, aby se open science mohla stát běžnou praxí?

Jako jednu z hlavních bariér vnímám přetrvávající důraz na výstupy v hodnocení práce výzkumníků. Dokud se nebude více hodnotit proces než výsledky, bude chybět incentiva ke zlepšování procesu – a open science je právě o lepším procesu, někdy i za cenu toho, že výstupy pak ne vždy povedou k publikaci – například protože nepůjde tak snadno masírovat data či lovit signifikantní výsledky.

Co pro Vás open science znamená?

Open science je prostě věda, jež je blíže tomu, jaká by měla být, abychom mohli více důvěřovat jejím výsledkům.

UNIVERZITA KARLOVA
Centrum pro podporu open science

Ing. Mgr. Marek Vranka

Open science je prostě věda, jež je blíže tomu, jaká by měla být, abychom mohli více důvěřovat jejím výsledkům.

Fakulta sociálních věd UK

ORCID ID:

» [0000-0003-3413-9062](https://orcid.org/0000-0003-3413-9062)

OPEN SCIENCE ŠAMPIONI UK

» bit.ly/opensampioniuk